C.S. SCHURZFLEISCHI DISPUTATIONES HISTORICAE CIVILES, ...

Konrad Samuel Schurtzfleisch, Georg Hutter

19.

Q. D. B. V.

De

COSS. SQ.

ſpeciatim

CIBINIENS.

diſputabit

SVB

PRAESIDIO

CONRADI SAMVELIS

SCHVRZFLEISCHII,

PROF. PVBL.

GEORGIVS HVTTERVS,

Cibinio-Tranſylvanus,

Ad D.   Maii, Anno M DC XC.

In Auditorio Maiori,

CVM PRIVILEGIO SEREN. EL. SAXON.

Diſputatio XXXIX.

LIPSIAE, Apud NICOLAVM SCIPIONEM.
cIↄ Iↄc XCIIX.

I.

Agna qvondam et prope regia erat dignitas Conſulum, qvi exactis Regibus, ſummam Reipublicae Romanae adminiſtrandam ſuſceperunt. *Polybius lib. V. Dionyſius Halic. l. V. Poſt utrosqve Tullius aperte ſcribit, regio imperio fuiſſe praeditos, lib. III. de legibus. Livius* conſulare imperium ex poteſtate regia aeſtimavit ac definivit, *II. 1.* Minime tamen aſſentior Boxhornio affirmanti, *omnia Regum iura ac inſignia Conſulibus manſiſſe*, in *Diſſert. VIII. de Rom. Imp.* Regium qvippe imperium non eſt regium ius regendi, qvod Tullius omnino diſtinctum voluit, contra qvam ſenſit Boxhornius, et ante eum Onuphrius Panvinius *in Commentar. Reip. Rom. 579.* Similiter atqve Livius poteſtatem Conſularem non exacte regiam, ſed imitatione qvadam regiae poteſtatis deſcripſit. Id qvod actus Imperii Conſularis, et argumenta intellectus civilis facile indicant, et diſſentientem ex ipſo etiam Tullio et Livio convincunt. Stante enim imperio Conſulari, non leges regiae, ſed SCta valuerunt et promulgata ſunt; hinc plebiſcita et leges tribunitiae coeperunt, qvae multum ex poteſtate conſulari deminuebant. Omnium clariſſime

 hoc

hoc comprobat provocatio ad populum, qvae non regium, sed populare ius regendi prorſus confirmat.

II. Suffragiis populi Conſules creati et conſtituti, ac deinceps voce praeconis, aut Conſulis interdum, renunciati, privatum ius per ſe ipſi, publicum vero cum Senatu populoqve reddebant. *De praecone teſtatur oratio II. contra Rullum, de COS. orat. pro Murena.* Iuris reddendi munus abunde conſtat, qvod inter cetera munia Regia, ad Conſules deveniſſe, eosqve civium controverſias diremiſſe, tradit Dionyſius *lib. X.* In rebus gravioribus conſulebant Senatum, ad eumqve de religione, et aliis reipublicae negotiis referebant, *Liv. XXIV. 11. et 43.* Idem enim erat referre, qvod conſulere in antiqvis formulis, qvae paſſim notae ſunt ac pervulgatae. Poſtea mutato Imperii ſtatu, Imperatores ad Senatum referre, et Conſules deſignare coeperunt. Relatio enim, cuius *A. IV. 22.* Tacitus meminit, non fuit Conſularis, et deſignatio, qvam tradit Vopiſcus, ab Imperatore Valeriano peracta eſt, niſi qvod Senatui relictum erat ius dandi ſcipionem et faſces, in *Aureliano cap. XIII.*

III. Sed a Coſſ. et Senatu data conceſſaqve eſt provocatio ad populum; neqve enim iniuſſu populi de capite civium Romanorum ſtatuere, aut pacem, bellum, foedera, paciſci potuerunt. *Dionyſ. Halicarn. Lib. V. Livius II. 8. X. 9.* Fuit enim praecipua auctoritas penes Coſſ. ſed ſumma poteſtas populo ſervata eſt, usqve ad tempora Dictatoris perpetui Gaii Caeſ. et inprimis Octavii Auguſti, qvi pleno regioqve iure imperavit, et de auctoritate eorum, relictis in ſpeciem honoribus, inſigniter derogavit, ut ex Dione Caſſio, perito rerum ac prudente ſcri-

ſcriptore, conſtat. Omnium primo Coſſ. auctoritas lege Valeria vehementer inclinata eſt, neqve tamen ante hanc cum iure regio coniuncta fuit; qvemadmodum putat Arn. Maur. Holtermannus, *in Orig. hiſt. Rom. iur. p. 108.* Populus qvippe, eiectis Regibus, ius imperandi regium extinxit, neqve per Conſules continuari voluit; ſed Laconico more et modo, Conſulum poteſtatem circunſcripſit, illisqve non alio, qvam ſuo et vicario nomine, imperium recte adminiſtrandum commiſit, tempusqve ipſis praeſtituit, qvamdiu imperandi munere fungerentur. Id qvod, Eutropio iudice, eo ſpectabat, *ut ne per diuturnam poteſtatem inſolentiores redderentur, ſed civiles eſſent, qvi ſe poſt annum, ſcirent, futuros eſſe privatos. Breviar. l. 1.* In eandem ſententiam Caſſiodorus: *ne inſoleſceret animo, Conſul dictus eſt a conſulendo, Var. lib. VI. 1.* Scite ſapienterqve Florus: *ex perpetuo annuum placuit, ex ſingulari duplex, ne poteſtas ſolitudine, vel mora corrumperetur: Conſulesqve appellavit pro Regibus, ut conſulere ſe civibus ſuis debere meminiſſent. lib. 1. cap. 9.* Cum qvo iungendus eſt *Cicero II. Orat. poſt. red.* Conſulere, ait Florus, non pleno regioqve iure imperare, qvippe qvod cum libertate, et primo imperii Conſularis inſtituto, ante legem qvoqve Valeriam, directo pugnabat. Ideo enim populus regnum ſuſtulit, qvod a iure regendi regio abhorrebat, novumqve reipublicae ſtatum libertate conſtituebat, Conſulumqve munus praeeundo, iudicando et conſulendo abſolvi cupiebat, et expreſſe declarabat. Capita erant ſeqventia. REGIO. IMPERIO. DVO. SVNTO. IIQVE. PRAEEVNDO. IVDICANDO. ET. CONSVLENDO. PRAETORES. IVDICES. COSS. APPELLANTOR. *Cicero de Legg. III.* Nemo eſt, qvi

non videat, permultum intereſſe inter regium imperium, et regium imperandi ius: prius enim ad regimen atqve adminiſtrationem pertinet, et popularem omnino licentiam excludit; alterum vero deſignat regnum, ſive civile imperium unius, qvod nunqvam Coſs. nec pacis, neqve belli tempore, habuerunt. Proinde verba, qvae de Coſs. concepta ſeqvuntur, commode intelligenda ſunt, MILITIAE. SVMMVM. IVS. HABENTO. Haec enim declarant imperium militare, et poteſtatem ducendi regendiqve exercitus, qvam Coſs. non ſuo, ſed populi nomine gerebant. A populo mittebantur feciales ad res repetendas, ad bellum indicendum, ad victos dedendos, ad foedera ineunda: Conſules tantum ſummi magiſtratus, ſummiqve duces belli erant, et iuſſi in militiam proficiſcebantur, ut ex hiſtoria Livii patet.

IV. Magiſtratum inibant Kalendis Ianuariis, et annum auſpicati, faſtis nomen dabant, boniqve ominis cauſa ſervos manumittebant, ac praeter ludos, qvos edebant, miſſilia qvoqve in vulgus ſpargebant; ſenatum vero, qvoties opus erat, cogebant et conſulebant, Comitia edicebant, SCta proferebant, Qvirites, in ſuam qvosqve tribum deſcriptos, ad ſuffragia vocabant: ſed cum in provincias exirent, bellumqve gererent, praetor urbanus Romae curabat, et munere eorum fungebatur. Coſs. ipſa inaugurationis ſuae die, qvae in KAL. IAN. incidit, manumiſſionis ritu perfuncti ſunt, repetito inde a Bruto Coſs. initio, qvod *Livius II.* docet, et ſua aetate ita fieri conſveviſſe, affirmat *Ammianus Marcellinus lib. XXII.* Cuiusmodi Conſules nominati ſunt *Ordinarii*, qvi nomine ſuo annum ſignabant, et cum ſolennia Conſulatus fierent, trabeati (in caſtris paludati) incedebant, Conſulesqve

qve

qve alios deinde ſibi ſufficiebant, qvorum tanta non erat dignitas, qvanta illorum, qvi nomina ſua faſtis praeſcribebant. Poteſtas tamen fuit eadem, qvae priorum, ſed auctoritas diſpar, de qvibus intelligendus eſt *Seneca lib. III. cap. 31. de ira.* Dati enim duodecim faſces indicant, datam eſſe plenam conſulatus poteſtatem, ſed cum minori dignitate coniunctam. Verba eius plana ſunt. *Dedit duodecim faſces, ſed non fecit ordinarium Conſulem,* id eſt, Cos. ſibi ſuffecit, vel ſuffectum deſignavit. Atqve hi Conſules ipſis *nundinis* deſignati et ſuffecti ſunt, qvod *nundino* qvidem primo, crebrius fieri conſvevit. De Alexandro Severo hoc tradidit *Lampridius cap. 28. coll. cap. 43.* Talia enim nundina ſex prodita ſunt, qvae ſi claudebat Senatus, non erat iam locus ſufficiendi Conſules, *apud Vopiſcum in Tacito cap. 9. ibidem not. CL. Salmaſius, ex eoqve Antonius Pagi in diſſert. Hypatica part. I. cap. I.* Praeter hos Conſules erant *honorarii*, qvi titulo contenti, adminiſtrationisqve expertes, in ſolo honoris ſimulacro acqvieſcebant. Cuius auctor inſtituti fuit Iulius Caeſar, qvi decem viros praetorios, nullum unqvam Conſulatum adeptos, honore Conſulari ornavit, *ut eſt apud Tranqvillum cap. 76.* Idcirco poſt Coſs. ordinarios, conſidere iuſſi, qvia nihil praeter nomen et ornamenta Conſularia obtinebant, *Novel. Iuſtin. LXII.* Iidem *Codicillares* nuncupati ſunt, propterea qvod per codicillos vacantes eam dignitatem obtinuerunt, de qvibus legere licet *Caſſiodorum Var. VI. 10. Huc pertinet l. 66. C. de Decurionibus, et l. 2. C. Vt dignitatum ordo ſervetur.*

V. Poſtea vero oppreſſa reipublicae libertate, Conſulatus ſummo unius imperio ceſſit, et Imperatorum arbitrio ſuſceptus et collatus eſt, a qvo tempore deinceps

Con-

cio ſtarent, atqve ex auctoritate patrum agerent omnia, et exeqverentur. At Imperio in unius poteſtatem redacto, dignitas Conſulum exolevit, et umbra priſtini honoris remanſit, cum Imperatores omnia reipublicae iura in ſe traherent, nullamqve SCtorum, et populi ſuffragiorum deinceps rationem haberent. Aliqvi enim robur adimere concepti, honore priſtino afficiendos putarunt, aliqvi etiam inſigniorem honoris partem eripuerunt, annisqve numerandis non Conſulum, ut antehac, ſed Imperatorum nomen praepoſuerunt. Id enim decrevit, iuſſit, et noviſſima ſanctione publica confirmavit Iuſtinianus Magnus, anno poſt Chriſti natalem Dionyſiano vulg. DXXXVII. *Qvorſum vid. Novell. XLVII.*

VI. Ab Imperatoribus haec Conſulatus dignitas, non in cives modo, ſed etiam in vicinos amicosqve Reges collata eſt, qvod uſu probavit Anaſtaſius, et Conſulem declaravit Clodovaeum, Francorum primae ſtirpis Regem, ut honoris ſplendidiſſimi pariter, ac ſummae benevolentiae indicium eſſet, perpetuoqve ſeqventium aetatum conſenſu, poſterorum memoriae traderetur. Qvod munio auctoritate Gregorii Turonenſis, antiqviſſimi rerum Francicarum ſcriptoris. *Ab Anaſtaſio*, inqvit, *Imperatore Codicillos de Conſulatu accepit, et in baſilica beati Martini tunica blatea* (hoc eſt, purpurea) *indutus eſt et chlamide, imponens vertici diadema. Tunc aſcenſo eqvo, aurum argentumqve in itinere illo, qvod inter portam atrii et eccleſiam civitatis eſt, praeſentibus populis, manu propria ſpargens, voluntate benigniſſima erogavit, et ab ea die tanqvam Conſul et Auguſtus eſt vocitatus. lib. II. cap. 38.* Idem ſcribit Aimonius *lib. I. c. 22. de geſt. Franc.* Summae

B

mae erant Consulis Patriciiqve dignitates, qvae nonnisi in illustres conferebantur, et Clodovaeo non adipiscendi regni, aut regii iuris causâ, sed inprimis ob virtutis famam, honoris ergo dabantur. Huc referri meretur *lex ult. C. de COSS.* Diu post ex secunda Francorum stirpe Carolus M. Consulatum pro Imperio sumpsit, *annumqve Consulatus primum*, pro anno Imperii primo habuit, ac plerisqve in tabulis signavit. *Car. Sigonius l. IV. de regno Italiae.* Speciatim Patriciatus Caroli M. fuit eminens, et in summa urbis potestate fundatus, qvem Consulatus excepit, qvo maior augustiorqve nusqvam in terrarum orbe reperitur.

VII. Qvi in Italia Consules, ii in Germania Magistri Civium appellati sunt, qvos recentiori vocabulo *Burgimagistros* nominant, qvoniam civium negotiis praesunt, et summa dignitate aucti, munere suo in urbibus funguntur. Hi qvando coeperint, non satis exploratum est; illud autem pro certo affirmare possum, in veteri Francorum Republica, nullos hoc titulo urbium magistratus fuisse. Vt veri sit simile, finito Francorum Imperio, qvod dissidiis attritum, et fatali deinde casu extinctum est, primo constitutos, et inde a temporibus Augustorum Saxonum in rempublicam receptos, atqve in oppida introductos esse hos civium magistros. Diversum ab iis sentio, qvi *Burgimagistros* antiqvitus dictos putant; nusqvam enim hoc nomine in annalibus tabulisqve veterum insigniuntur, etsi magistri civium nominantur passim et celebrantur, cumprimis autem in seculi XII. et XIII. monumentis. Cives autem alio nomine *burgenses* audiunt, cuius origo a *burgo* ducitur, *burgus* autem nunc castelli, nunc oppidi significatione venit. Qvod P. Lambecio e memoria

ria excidit, dicenti, *burgum pro urbe nusqvam se legisse. Rer. Hamburg. lib. II. p. 13.* Atqvi legere potuit apud Ottfridum, qvi Francorum seculo floruit et scripsit. Post eum perplures alii, *burgum* pro urbe extulerunt, qvod diplomata passim in Germania et Belgio edita Lambecium admonere debuissent. Hinc minime colligere fas erat, *Burgimagistrum appellandum esse praefectum pagi, vel castelli*, qvandoqvidem hae dignitates ad Comites et *Burggravios* pertinebant. Etenim magistri civium non erant magistratus in republica maiores, nec tamen minoris momenti negotia in urbibus administrabant, sed summa in iis auctoritate pollebant, etsi aliter visum est *auctori exercitationis de urbibus Germanicis apb. LXXIV.* Illud addere iuvat, magistros civium praeponi Consulibus, ut passim conspicitur in formulis diplomatum Tevtonicorum. Sed tunc Consules pro Senatoribus accipiuntur, perinde ac Proconsules interdum pro Consulibus usurpantur, recentiori et ab aevo Romanorum abhorrente exemplo, qvod seculis rudibus atqve inficetis facile condonari potest.

VIII. In Transylvania urbes Saxonicae instituta et mores seqvuntur veterum Saxonum, virosqve bonos et iustos alunt, qvi consilia non casu, sed ratione ac iudicio metiuntur. Consules et Senatores sapientia praestant, et qvid facto opus sit, tempestive admonent, ita ut in omni re salus populi proponatur. Speciatim in Vrbe Cibiniensi optima deliberandi ratio valet, et magistratus fidem diligentiamqve civibus demonstrat. Auctoritas penes Consulem, consilium penes Senatum, potestas penes populum est, amor deniqve omnium animos coniungit, legibusqve in officio retinet, et sancte confirmat. Cives ubi nati educatiqve sunt, ibi libenter vivunt et manent, patriaeqve dulcedine capti, sub iusto Rege, et moderato Principe coniuncti inter se at-

qve concordes, aeqva libertate fruuntur. Status urbis popularis eſt, adminiſtratio *ariſtocratiam* praefert, et tribunitio iure temperatur. Duplex Senatus eſt, interior, qvi auctoritate conſpectior, iudiciis civilibus et capitalibus praeeſt, ac XII. Viris conſtat: exterior Centumviros complectitur, qvi populi vicem referunt, ſuffragiisqve ſuis efficiunt, ut omnium ſane civium ratio habeatur. Intra Vrbem Conſul primas tenet, et tanqvam in loco iurisdictionis ſuae, Regium Iudicem praecedit: extra urbem, et in provincia Iudex honore praeſtat, et praeſes eſt conventus iudicum, qvi a ſeptem urbibus deliguntur, qvin et caput nationis Saxonicae apud Tranſylvanos eſt, ac totius provinciae Comes, qvam dignitatem, qvoad vivit, retinet, eiusqve ratione a Principe confirmatur. Conſul etiam praecipue aerarium curat, et cum ſenatu cenſum cuiusqve civis definit, tributaqve opum proportione imperat, conſtituto ad eam rem exactore, qvi pecunias cogit, et aerario infert. Tum Conſul, qvi, finito biennio, magiſtratu abiit, titulo *Proconſulis*, plerunqve Curiae conſiliis adhibetur, aut ſi Conſul reipublicae cauſa foris verſatur, partes eius agit Proconſul, aut ſi hic forſan e vita deceſſit, ſedis Iudex, ſoli alioqvin Conſuli ſecundus, vel qvis alius ex primiceriis ſenatoribus, Conſulare munus adminiſtrat. Praeterea ſedis iudex, iudici tamen regio obnoxius, in tractu Cibinienſi, de delictis cognoſcit, et in facinoroſos inqvirit pariter ac animadvertit. Amplius vias publicas curat Senator, qvi *Villicus* dicitur, proſpicitqve, ne pontes, portae, et aedificia publica vitium faciant, neu itinera tranſitusqve corrumpantur. Aedilis ſigillatim baſilicas, templa et ſcholas curat; deniqve ſuum qvisqve officium facit, ſalutemqve urbis, ſupremam eſſe legem, recte arbitratur.

):o:(